

Forfatter: Grundtvig, N. F. S.

Titel: Udrag fra Haandbog i Verdens-Historien. Anden Deel

Citation: Grundtvig, N. F. S.: "Grundtvigs værker", i Grundtvig, N. F. S.: *Grundtvigs værker*, Faculty of Arts, Aarhus University, s. 11. Onlineudgave fra Grundtvigs Værker: https://tekster.kb.dk/text/gv-1836_518A_2-txt-shoot-idm976.pdf (tilgået 12. juli 2024)

Anvendt udgave: Grundtvigs værker

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. Du kan kopiere, ændre, distribuere og fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs CC0-erklæringen](#)

Herom skulde man da tænke, der i *Christenheden* ei kunde være uden een *videnskabelig* Mening; thi vel maatte *Skilsmissen* i det Sextende Aarhundrede mellem dem der *forstandig* vilde *fortsætte* Menneske-Livet, og dem der vilde *standse* det, en Tidlang forblinde begge Partier for det rette Forhold mellem Middel-Alderen og Forstands-Tiden; men havde deres Følelse i Grunden sammensmeltet, vilde de dog efterhaanden paa begge Sider opdaget deres Feiltagelse og mødtes paa Halv-Veien. Men ligesom *Kirke-Historien* lærer os, at der var stor Forskiel paa, hvad Apostlerne, og hvad Mange af St. Peders Efterfølgere kaldte Christendom, saaledes lærer Stats-Historien os, at der var ikke mindre Forskiel paa de *Folk*, der giennem Middel-Alderen indlemmedes i *Christenheden*, og at Maaderne, det skedte paa, var tit af det Slags, at de, *aandig* talt, var den ligesaa nær og maaskee nærmere *før* Daaben end *efter* den. Det giælder derfor i det Hele, som i det Enkelte, at hvor alvorlig end Christendommen helliger Ægteskabet, saa fødtes der dog mange uægte Børn i Christenheden, især siden Troen blev en tvungen Sag, og det bør aldrig undre os, at de, hvis Mødre sympathiserede langt meer med Araber og Tyrker end med de første Christne, ogsaa, skjøndt de blev oplærte i Christenhedens mageløse Skole, kom til at betragte baade Kvinden og Middel-Alderen, Christendommen og hele Aandens Verden med *Tyrkiske Øine*. Vi maae overalt, fra det Øieblik Christendommen blev, som man siger, "*ophøiet*," men som det bør hedde "*fornedret*" til "*Stats-Religjon*" i Romer-Riget, huske, at der, naar man skal tale *Hjerte-Sproget*, findes kun en *skjult Christenlighed* i Verden, saa hvad der siden yttre sig i den Kreds, der fører det store Navn, baade giennem Middel-Alderen og den nyere Tid, maa nødvendig bære kiendeligt Præg af de christnede Folkefærds *naturlige Hjerte-Lag*, længe før det ved Reformationen kom til en aabenbar kirkelig Skilsmisse. Ligesaa lidt derfor som *Nutiden* er eens i Syden og Norden, ligesaa lidt var *Middel-Alderen* det; thi vel udvandrede, saavidt vi kan skjønne, alle Nybyggerne fra *Tydskland* og *Norden*, men deels har *Tydsken* og *Nordboen* aldrig *hjertelig* gjort Eet, og deels viste netop Udvandringerne hen paa en *hjertelig* Forskiel mellem de udvandrede og de Kværsiddende, som Historien klarlig lægger for Dagen, med den *Kiends-Gjerning*, at *Angel-Sachserne* var de eneste Udflyttere, inden Romer-Rigets Grændser, som nogenlunde holdt fast paa deres *Moders-Maal*.